

Guia
d'activitats

CICLE
MITJÀ

La prevenció des de l'escola

No badis!
Obre els ulls!

Generalitat
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme

Elaboració:

Montse Torra i Pere Font

Disseny gràfic:

Enric Muñoz

Maquetació:

Pere Font

Il·lustracions:

Pozo & Viñeta i Valentí Gubianas

1a edició:

desembre de 2002

Tiratge:

3.500 exemplars

Dipòsit legal:

B - 50449 - 2002

Impressió:

Impremta Orriols

INTRODUCCIÓ

La finalitat d'aquestes activitats és desenvolupar, en els nens i nenes, la cultura preventiva, tot inculcant-los hàbits i mètodes de treball segurs. Es tracta, doncs, de fomentar en l'alumnat d'educació infantil i d'educació primària l'adquisició d'hàbits i d'actituds que li permetin, en qualsevol moment, identificar situacions de perill i posar en joc els recursos necessaris per tal d'evitar-ne les conseqüències. Perquè això sigui possible, cal assolir els objectius següents:

- Conscienciar l'alumnat que els accidents, malalties i altres problemes de salut no són casuals, que es poden evitar amb l'esforç de tothom.
- Desenvolupar la capacitat d'observació i d'identificació dels perills, fent possible que, davant d'un perill, s'actui de manera intuïtiva i automàtica.
- Identificar els perills que poden trobar en el seu entorn (al carrer, a casa, a l'escola), ja sigui per les característiques del medi o bé per les derivades de les pròpies accions i/o omissions, i saber com evitar-los.

A l'hora de tractar aquesta qüestió des d'un punt de vista didàctic, s'ha partit de les premisses següents:

- La formació en matèria preventiva representa una eina molt important per enfrontar les ocasions de risc amb tants coneixements i recursos com es pugui. Ens proporciona la seguretat i la confiança necessàries per actuar correctament davant de situacions perilloses.
- Les activitats dissenyades mostren situacions de perill que es poden donar en la vida quotidiana i que s'han d'identificar per tal d'evitar-les. Aquestes activitats tenen unes característiques especials que requereixen de l'alumnat coneixements, observació i sentit comú per poder-les resoldre. Són activitats lúdiques, variades, que conviden a gaudir-ne, però sense perdre de vista el seu plantejament inicial.
- El foment d'una autèntica cultura preventiva és responsabilitat de la societat en el seu conjunt (família, escola, institucions...). En el desenvolupament de la cultura preventiva, l'escola hi té un paper important. Per això, cal una educació en matèria preventiva en tots els nivells educatius.

ORIENTACIONS

Per al cicle mitjà es proposen tres activitats de treball, dos jocs de taula i un joc interactiu. Les activitats de treball s'han de fer sobre paper o amb l'ajut d'un ordinador; els jocs de taula són un tauler semblant al joc de l'oca i unes cartes, i el joc interactiu és una aplicació informàtica que anomenem "L'acampada".

Aquest darrer joc està pensat perquè els nens i nenes hi juguin després de cada una de les activitats proposades, de manera que els serveixi d'estímul, alhora que prenen consciència de la feina que han fet i d'allò que han après.

Recursos i materials

Els materials i els recursos que s'inclouen en la capsa de presentació tenen formats variats, ateses les diferents activitats que es proposen. Algunes d'aquestes activitats es basen en aplicacions informàtiques accessibles des d'Internet; d'altres requereixen pòsters o elements gràfics que, pel seu format, no poden ser inclosos en aquest document i són dins la carpeta dossier. Els jocs de taula són en una capsa a part. El quadre següent pretén facilitar la localització de tots aquests recursos.

Materials i recursos per fer les activitats

ACTIVITAT	CODI ACTIVITAT	FULLS DE TREBALL	APLICACIÓ A LA WEB	ALTRES ELEMENTS ADJUNTS
Qui se la juga?	CM1	pàg. 16, 17 i 18	-	Cartell CM1
I tu, com et poses?	CM2	-	Sí	-
Organitzem-nos	CM3	pàg. 19, 20 i 21	-	-
Joc de cartes "No badis!"	-	-	-	Baralla a la capsa de jocs
Joc de taula "Ull viu!"	-	-	-	Tauler a la carpeta dossier Fitxes i daus a la capsa de jocs
L'acampada	-	-	Sí	-

Proposta de planificació

La proposta de planificació és orientativa de l'ordre amb què es poden portar a terme les activitats. En qualsevol cas, es tracta tan sols d'un suggeriment.

- **Qui se la juga?** Activitat d'identificació de perills en les imatges representades en un pòster per

realitzar un treball sobre paper i una discussió en grup.

- **I tu, com et poses?** Activitat informàtica interactiva, sense treball posterior amb paper, que tracta el tema dels hàbits posturals.
- **Organitzem-nos.** Activitat sobre paper per millorar la capacitat d'organització del propi temps.
- **Joc de cartes “No badis!” i joc de taula “Ull viu!”.** Jocs pensats per tal de ser utilitzats de manera col·lectiva en el moment que es consideri més adient.
- **Joc de l'acampada.** Joc interactiu amb diversos nivells. Un cop finalitzada cada una de les activitats es facilitarà el codi corresponent per tal que sigui possible avançar a un nou nivell del joc.

Informació general

Imprimir les activitats des de la web

Totes aquestes activitats, excepte el joc de taula, són a la web www.edu365.com/nobadis. Hi ha un menú amb les activitats de prevenció per a cada cicle d'educació primària. Cal prémer l'opció “MESTRES” i seleccionar el cicle corresponent.

En un altre menú podem seleccionar cada una de les activitats. Si escollim una activitat que s'ha de fer sobre paper, s'obre un arxiu PDF que es pot guardar a l'ordinador o imprimir directament en color o en blanc i negre.

Donar-se d'alta

Es pot accedir a aquestes activitats informàtiques tant des de l'escola com des de casa o des de qualsevol altre punt que tingui connexió a Internet. Tanmateix, prèviament cal haver-se donat d'alta. El procediment que cal seguir està descrit detalladament a la web.

Codis per al joc “L'acampada”

Un cop donat d'alta el grup, el sistema informàtic genera automàticament tot un seguit de codis que es facilitaran als alumnes i les alumnes un cop efectuades les activitats de classe per tal que puguin avançar en aquest joc. Amb un codi antic ens situarem en el mateix lloc on érem; amb un de nou, podrem accedir al nivell següent.

DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS

Qui se la juga?

Activitat que es presenta per mitjà d'un pòster en què es poden observar persones fent determinades accions, algunes de les quals són de risc. Es tracta de comentar-ne algunes de manera col·lectiva. A continuació l'alumnat disposarà d'una reproducció individual del pòster i se li demanarà que hi localitzi dotze accions que comporten risc i expliqui per escrit la conseqüència que pot tenir cada una de les accions seleccionades. És interessant que, en acabar la feina individual, es repregui el comentari en grup i que s'incideixi en aquelles accions que podrien haver estat seleccionades com a activitats de risc, però, com que s'han pres les mesures de prevenció adients, ja no les hi hem considerat.

Material

- Pòster de mida DIN A2.
- Full amb la reproducció del pòster.
- Fulls de treball per fer els comentaris de les 12 accions de risc seleccionades.

Desenvolupament de l'activitat

- **Presentació.** Descriure l'activitat per mitjà del pòster, comentar algunes de les accions que hi ha dibuixades i localitzar-ne alguna que comporti risc.
- **Detecció de riscos.** Distribuir els fulls individuals on hi ha reproduït el pòster i demanar que hi localitzin dotze situacions de risc i les numerin.
- **Descripció d'efectes i prevencions.** Explicar per escrit, en el full que hi ha preparat, quina creuen que pot ser la conseqüència de cada una de les dotze accions que han seleccionat i les possibles mesures de prevenció que caldria aplicar-hi.
- **Reflexió en grup.** Exposar els comentaris al grup, posant també atenció en aquelles accions que podrien haver estat de risc, però en les quals s'han pres les mesures de protecció adequades.

Què es vol aconseguir

- Saber identificar les situacions de factors de perill existents en la vida quotidiana.
- Visualitzar i expressar els danys que es poden patir.
- Arribar a deduir que els riscos es poden prevenir.

Idees que s'han de reforçar

- **Alerta amb la rutina!** Hi ha situacions a les quals potser estem força acostumats, en què podem tenir algun accident o provocar-lo. Analitzant-les es poden evitar.
- **Podem tenir el control.** Una situació de risc deixarà de ser-ho en gran mesura si hem pres les mesures adequades.
- **Autonomia.** Convé fixar-se en què s'ha de fer en cada situació per no córrer riscos innecessaris. No cal esperar que un adult avisi.
- **Pensar en els altres.** Certes accions poden comportar un problema per a terceres persones. Cal preveure-les.

Relació amb les àrees

CONeixEMENT DEL MEDI NATURAL

- **Reconeixement de situacions de causa-efecte** i deducció de les conseqüències que se'n desprenen. Realment el cartell és molt ric en situacions i el fet que estiguin totes juntes en un mateix escenari fa que l'activitat sigui adequada, no solament des del punt de vista de la prevenció, sinó que resulti de gran utilitat per desenvolupar aquesta capacitat de relació causal. Si ens fixem, per exemple, en la nena que corre amb un avió al terrat de l'edifici de la dreta, hi ha una causa directa que és la seva acció. La conseqüència, la caiguda d'un test, que a la vegada pot portar tot un seguit de possibles efectes depenent de les circumstàncies de l'entorn (si passa algú per sota, si hi ha alguna cosa que pugui deteriorar-se...). La causa mateix és molt discutible: la col·locació del test és una variable que podria modificar sensiblement l'efecte de l'acció.

LLENGUA

- **Precisió en el llenguatge.** La necessitat de descriure els personatges a partir de l'acció que porten a terme i del seu entorn és un bon treball de descripció, i més tenint en compte que amb tanta varietat cal fer-ho amb precisió perquè ningú no es pugui confondre.
- **El text argumentatiu.** Es demana que s'indiqui clarament el motiu pel qual s'està corrent un risc. No n'hi ha prou de quedar-se amb la descripció; cal donar arguments. Tornant a l'exemple de la nena que juga amb l'avió; s'ha d'especificar que va despistada i que toparà amb un test que no té cap protecció.

I tu, com et poses?

Activitat informàtica que presenta imatges de nens i nenes en postures habituals, algunes de correctes i d'altres d'incorrectes. És com una mena de test en què cal anar escollint entre dues opcions possibles quina és la postura que s'adopta de forma natural. El programa va introduint comentaris, donant consells i, al final, ofereix una valoració global i l'opció, si cal, de tornar-hi per fixar-se millor en les postures que podrien prendre per corregir aquelles que fan malament.

Les postures incorrectes permeten, en passar-hi el ratolí, determinar quina zona del cos pateix.

En acabar, es pot continuar jugant amb les imatges de postures correctes.

Desenvolupament de l'activitat

- **Entrar a www.edu365.com/nobadis.** Hi ha un menú amb les activitats de prevenció per a cada cicle d'educació primària. Cal prémer el botó corresponent al cicle i seleccionar l'activitat "I tu, com et poses?". A partir d'aquest punt només cal seguir les instruccions del joc per veure i escoltar la historieta.

Què es vol aconseguir

- Diferenciar postures correctes de postures incorrectes.
- Adquirir consciència dels danys posteriors que es poden patir com a conseqüència de postures forçades.

Idees que s'han de reforçar

- **Un benefici a llarg termini.** Una postura incorrecta perjudica el nostre cos. Potser no ho notem de seguida, però amb el temps acaba provocant lesions. Per això val la pena que procurem tenir bons hàbits posturals. Adoptar postures correctes és fer prevenció de possibles lesions que podem patir més endavant.
- **S'ha de tenir voluntat de canvi.** No és fàcil corregir una postura quan hem adquirit el mal hàbit. Per poder-ho corregir cal que entenguem bé què passa en el nostre cos quan l'adoptem.
- **Hi ha postures que mantenim durant molt de temps.** Hem de parar compte especialment amb les postures que adoptem a l'hora de treballar perquè solen mantenir-se durant moltes hores i es repeteixen cada dia durant anys.

Relació amb les àrees

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL

- **Reconeixement de situacions de causa-efecte** i deducció de les conseqüències que se'n desprenen. Normalment es treballa amb relacions causals que tenen efectes immediats o a curt termini. Aquesta activitat ens permet fer-ho amb unes causes que provoquen conseqüències negatives a la llarga.
- **Influència dels costums en la salut.** Seria interessant poder fer una generalització i entendre que, moltes vegades, la salut depèn dels hàbits. Poden ser posturals, alimentaris, socials, ambientals, etc. Canviar els costums és sempre complicat i, per això, seria bo que no fos necessari perquè els anem agafant de manera correcta.

EDUCACIÓ FÍSICA

- **Consciència corporal.** La pròpia activitat, tal com està plantejada, implica aquesta presa de consciència. Tot i això es pot aprofitar l'aplicació per fer altres treballs que insisteixin en aquesta línia, d'altra banda tan necessària.

Organitzem-nos

Aquesta activitat centra l'atenció en la distribució del temps diari i setmanal i proposa fer entendre que organitzar-se és una manera de prevenir les situacions d'estrès i malestar derivades d'una activitat sense reflexió ni planificació.

Material

- Full per confeccionar l'horari.
- Full per reflexionar sobre la distribució de l'horari entre feina i lleure.
- Full per comentar la utilitat de l'agenda.

Desenvolupament de l'activitat

- **Emplenar l'horari.** Demanar que anotin al full horari el que fan cada dia. Algunes activitats es poden classificar segons les categories que figuren en la llegenda. Cal triar un color clar per a cada una i pintar-hi tant el quadret com la zona de l'horari corresponent. Es tracta que les hores més compromeses, aquelles que menys podrem canviar, quedin perfectament delimitades.
- **Preparar la motxilla per a l'endemà.** Anotar en el mateix full què s'ha de posar a la motxilla per a l'endemà. Es tracta de veure clarament que només cal endur-se allò que es necessita per evitar carregar pesos innecessaris que perjudiquen l'esquena.
- **Fer recompte del temps.** Anotar en el full següent les hores que es dediquen cada dia a la feina i al lleure, per reflexionar si s'han de modificar la distribució i l'ús del temps de lleure. En definitiva, es tracta d'analitzar quina percepció tenen quant al temps lliure de què disposen i calcular si en treuen profit o no.
- **L'agenda.** Reflexionar sobre la utilitat de l'agenda per a l'organització horària. És important plantejar l'ús d'aquesta eina com una forma còmoda d'organització, ja que, amb el costum, s'aconsegueix no oblidar res que hi estigui anotat.
- **Parlar-ne tots plegats.** Aquesta activitat ha de servir per reflexionar individualment i col·lectivament. El treball en grup pot ajudar a descobrir aspectes que no s'havien tingut en compte.

Què es vol aconseguir

- Adquirir consciència dels riscos físics i mentals que poden patir les persones en realitzar una activitat de manera desorganitzada.
- Acostumar-se a preparar la motxilla sense descuidar-se res que sigui necessari, però evitar portar massa pes deixant tot allò que no sigui indispensable.
- Adquirir tècniques d'organització del temps.

Idees que s'han de reforçar

- **La falta d'organització és una font de malestar.** Si no estem ben organitzats, ens descuidem coses i perdem oportunitats de fer activitats que ens agradaria fer.
- **Preparar les coses amb temps.** Si fem una previsió del que necessitarem, l'endemà no ens descuidarem coses importants ni portarem res que no hàgim de fer servir.
- **Els mals psíquics.** El malestar psicològic, l'estrès, l'angoixa..., també són riscos importants que cal prevenir.
- **Organitzar-se bé és fer prevenció.**

Relació amb les àrees

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL

- **Mesura i representació gràfica del temps.** Qualsevol eina que ajudi a tenir més consciència del temps, del seu pas, de com controlar-lo i mesurar-lo, resulta molt útil, ja que aquesta és una magnitud sempre complicada d'entendre. Així, doncs, és important dedicar l'estona necessària a fer aquesta activitat.
- **Consciència de la influència dels costums en la salut.** És un exemple més, que juntament amb el treball sobre les postures, donaran idea de com n'és, d'important, arribar a adquirir uns bons hàbits per mantenir una bona salut física i mental.

MATEMÀTIQUES

- **Sumes de nombres complexos: hores i minuts.** L'activitat permet ser utilitzada tant per introduir com per aplicar les operacions amb aquests nombres. Un exercici útil, ja que no hi sol haver massa ocasions de fer-los servir.

Joc de cartes “No badis!”

Descripció

L'activitat està pensada per ser utilitzada en grup fent servir cartes com a suport. Es tracta que, d'una forma lúdica, els participants relacionin tres situacions que formen una família de cartes: els factors de risc, els danys i la prevenció.

El joc es compon de 33 cartes i hi poden jugar fins a 5 persones. Qui hagi de donar remenarà les cartes ben remenades. En repartirà 6 a cada jugador i deixarà la resta en una pila en un costat de la taula de joc. L'objectiu del joc és formar el màxim nombre de grups de tres cartes del mateix coll. Els grups es reconeixen per la temàtica i també per la lletra de referència que porten a la part superior, amb un color diferent per a cada una de les tres. La carta marcada amb color groc indica que la situació és de risc. Si la lletra és vermella, el risc s'ha materialitzat en un accident. En canvi, les cartes amb la lletra de color verd mostren la mateixa situació però incorporen la prevenció, de manera que el risc desapareix.

Els jugadors, quan sigui el seu torn, podran demanar a qualsevol dels altres una carta, indicant-ne la lletra i el color. Si aconseguen la carta sol·licitada, podran repetir l'operació fent una nova petició, a qui vulguin. En el moment en què no obtinguin la carta demanada n'agafaran una de la pila sobrant, si és que n'hi queden. Si amb aquesta carta poden completar un grup, en podran demanar una altra, i, si no és així, salta el torn.

El joc s'acaba quan s'han completat les onze famílies possibles. Guanya la partida qui n'haigut aconseguir formar més.

Què es vol aconseguir

- Aprendre a identificar fàcilment situacions i objectes que poden implicar un perill per a la persona, els danys que poden produir i les mesures de prevenció que els poden evitar.
- Evitar possibles danys aplicant mesures de prevenció.

Idees que s'han de reforçar

- **Abans d'actuar cal pensar en les possibles conseqüències.** Sempre hi ha alguna manera d'evitar-les si no agrada allò que es preveu que passarà.
- **Pot ser perillós encara que de moment no faci mal.** Hi ha coses que no semblen perilloses de manera immediata, com portar malament una motxilla o seure de qualsevol manera a la taula. Tot i això, ens poden causar danys que ara podem evitar fàcilment.

Joc de taula “Ull viu!”

Descripció

El joc segueix el recorregut d'un curs escolar, comença a la tardor i acaba amb l'arribada de les vacances d'estiu. Al llarg d'aquest trajecte els jugadors s'enfronten a diverses situacions que comporten perills, senyalització, actuacions incorrectes, i també altres situacions quotidianes que no tenen especial significat des de la perspectiva de la prevenció. La caiguda en caselles amb comportaments inadequats es penalitza amb retrocessos que porten a situacions de prevenció.

El joc es compon d'un tauler amb un dau i quatre fitxes i hi poden jugar quatre jugadors. Els jugadors tiren el dau per torns i avancen tantes caselles com punts indica el dau. Quan un jugador cau en una casella on hi ha dibuixat un ull, diu la frase “d'ull a ull i tiro perquè vull” i avança fins a la següent casella de l'ull. Aquesta imatge indica que sempre cal parar compte amb el què s'ha de fer, que és precisament el que vol impulsar el joc.

Quan els jugadors entren en una casella que porta a altres destinacions, aquestes ja estan especificades al marge, prop de la casella.

El joc finalitza quan un jugador arriba a l'última casella, representada per un parc d'atraccions.

Què es vol aconseguir

- Identificar perills que poden presentar-se en diverses situacions.
- Aprendre comportaments segurs per evitar aquests riscos.
- Aprendre la forma, el color i el significat de les imatges de senyalització.
- Assolir actituds que permetin evitar riscos, fer ull viu.

Idees que s'han de reforçar

- **Sempre hi sol haver més d'un camí.** La majoria de les coses es poden fer de més d'una manera; si no es preveu la millor opció, poden sorgir problemes. Les mesures preventives ens estalvien de patir danys.
- **No sempre hi podem tornar.** En el joc, quan es va a parar a una casella de risc, s'ha de tornar enrere i aleshores es té una segona oportunitat; en la vida real no sempre es pot tornar enrere. Val la pena parar compte abans de “tirar”.

L'acampada

Descripció

Joc informàtic que simula una excursió amb acampada. Es desenvolupa en tres àmbits o fases diferenciats, cada un dels quals té tres jocs:

- **Els preparatius.** Primer de tot cal preparar les coses, fer la motxilla, descobrir el terreny i muntar el campament. Són jocs on la prevenció hi té un paper molt important. Cal anar amb compte i emportar-se només allò que realment farà falta, trobar la millor situació per al nostre campament, i evitar els possibles perills.
- **Adaptar-se al nou entorn.** En un segon moment caldrà buscar l'aigua potable per passar aquests dies. Un altre joc consisteix a saber per on es pot travessar la riera sense mullar-se els peus. I, per començar a fer boca, una excursió amb bici; sobretot amb el casc.
- **Els jocs.** El tram final es compon també de tres jocs: un d'orientació amb mapa, un joc de pistes i, és clar, un joc de nit. En tots tres es van presentant situacions en què cal prendre decisions i superar dificultats; i cal fer-ho amb totes les precaucions possibles per tal de no córrer cap perill.

Desenvolupament de l'activitat

- **Aconseguir el codi.** Quan es consideri que s'ha acabat de manera correcta una activitat de prevenció, s'ha de proporcionar als nens i nenes un codi que els ha de permetre accedir al joc o a una fase superior, des de qualsevol ordinador amb connexió a Internet. Després de cada una de les propostes de treball descrites com a activitats es té accés a una altra de les tres fases del joc, de manera que esdevé un estímul més i un element de cohesió que ajuda a fonamentar millor un concepte global de prevenció.
- **Accedir a www.edu365.com/nobadis.** Hi ha un menú amb les activitats de prevenció per a cada cicle d'educació primària. Cal escollir el cicle corresponent i seleccionar l'activitat "L'acampada". A partir d'aquest punt només s'han de seguir les instruccions del joc. Si ja hi havíem jugat alguna altra vegada, en entrar el codi d'usuari es va a parar directament al punt on s'era el darrer cop.

Què es vol aconseguir

- Adquirir la capacitat de desenvolupar accions preventives davant dels possibles riscos, evitant els comportaments precipitats i irreflexius.
- Ser conscients de la relació existent entre la bona organització i la prevenció.
- Identificar els riscos que es poden presentar en les situacions.
- Apreciar la necessitat de les mesures preventives per no patir danys.

Idees que s'han de reforçar

- **Parar-se a pensar primer de tot.** Es fomenta la idea que, abans de prendre una decisió, cal valorar si es corre algun risc i prendre les precaucions adequades.
- **Les ganes de fer una cosa ens poden fer equivocar.** Allò que és més ràpid o més atractiu, no sempre resulta el més convenient. Cal buscar sempre l'opció més adequada.

- **En moments de diversió també cal fer previsió.** Es poden fer moltes coses: divertir-se, sentir emocions intenses... Només cal tenir clar com s'ha d'actuar per tal que hi hagi una total seguretat o que s'està en mans de persones preparades que ho puguin garantir.
- **Algunes experiències personals.** Comentar els possibles danys soferts en qualsevol acampada (accidents, cops, pèrdua de temps...) i fer observar que la causa passa per no haver previst l'aplicació de mesures preventives en els possibles riscos que hi havia.

Relació amb les àrees

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL

- **El curs alt dels rius.** Aprofitant el joc de situar el campament, es pot incidir en les característiques que té un riu en la part més alta del seu curs.
- **Els agents geològics externs: l'erosió.** El riu, la pluja o el glaç condicionen el tipus de terreny i, per tant, els riscos que es treballen en aquests jocs, com les caigudes, la fragmentació i l'esllavissament de roques...
- **Factors que poden provocar o afavorir la contaminació de les aigües.** Un dels jocs proposa el tema de l'aigua potable. Abans de començar a jugar, han d'escollir un punt d'aprovisionament d'aigua d'entre diversos de possibles. Els motius i recels que facin decantar la decisió pel més fiable poden afavorir una interessant activitat d'ampliació que tracti molt més exhaustivament les causes i vies de contaminació de les aigües.

CONEIXEMENT DEL MEDI SOCIAL

- **Representació plana de l'espai i orientació amb mapes.** El joc de pistes del tercer bloc es basa en un paral·lelisme constant entre dues representacions d'un mateix espai: una de pictòrica i comprensible i una altra de plana, un mapa amb alguns elements topogràfics bàsics.
- **Adaptació a nous entorns, canvi d'hàbits i necessitats materials.** En el moment de preparar la motxilla o de muntar el campament s'han de prendre decisions condicionades pel fet que el lloc i les condicions seran diferents de les habituals. És un esforç que es pot estimular i aprofitar per afavorir en l'alumnat la capacitat d'adaptació a noves condicions.

MATEMÀTIQUES

- **El volum.** El joc de l'aigua permet treballar d'una manera intuïtiva i pràctica el concepte de capacitat. L'eina pot ser especialment útil si tenim en compte que els diferents objectes que hi apareixen, i que s'han d'omplir, tenen formes diferents.
- **Percepció de l'espai.** Alguns dels jocs de la darrera fase es fonamenten en itineraris i laberints dels quals han d'acabar tenint un bon coneixement si volen resoldre la situació.

FULLS DE TREBALL